

V. Състояние на пазара за пренос на данни и предоставяне на широколентови услуги в България

Настоящият анализ касае пазарите на едро на (физически) достъп до мрежова инфраструктура в определено местоположение и на широколентов достъп. Достъпът до мрежова инфраструктура и широколентовият достъп на едро се търсят от предприятията с цел възможност за предоставяне на услуги на дребно. За предоставянето на широколентов¹ достъп и допълнителни услуги по пренос на данни тези предприятия следва да изградят собствена инфраструктура или да получат достъп до инфраструктурата на друго предприятие, чрез която да предоставят услуги. **В този смисъл регулирането на пазарите на едро цели включително осигуряване на ефективна конкуренция и на пазарите на дребно, както и защита на крайните потребители, което обосновава необходимостта от кратко разглеждане на състоянието на пазара на дребно за целите на настоящия анализ.**

1. Участници на пазара

От началото на периода на извършвания анализ до май 2007 г., при действието на отменения ЗД, предприятията осъществяваха дейност по пренос на данни въз основа на индивидуални лицензии, в случай на използване на индивидуално определен ограничен ресурс и/или чрез регистрация по обща лицензия, както следва:

- Лицензия с комплексен характер № 100-00001/15.02.1999 г. за изграждане, развиване, поддържане и използване на далекосъобщителни мрежи на територията на Република България и за предоставяне на обществени далекосъобщителни услуги чрез тях (издадена на „БТК“ АД);
- Индивидуални лицензии № 110 и № 111 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарти GSM/ UMTS с национално покритие;
- Индивидуална лицензия № 112 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителни мрежи от неподвижна спътникова радиослужба;
- Индивидуална лицензия № 113 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителни мрежи от неподвижна радиослужба от типа "точка към точка" (Индивидуална лицензия № 113)²;
- Индивидуална лицензия № 115 за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа от неподвижната радиослужба от вида „точка към много точки“ с национално покритие (Индивидуална лицензия № 115);
- Индивидуална лицензия № 117 за осъществяване на далекосъобщения с предоставен индивидуално определен ограничен ресурс – номера, чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея (Индивидуална лицензия № 117);
- Обща лицензия № 217 за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея (Обща лицензия № 217);
- Обща лицензия № 220 за осъществяване на далекосъобщения чрез обществени мрежи RLAN от подвижна радиослужба (Обща лицензия № 220);
- Обща лицензия № 201 за осъществяване на далекосъобщения чрез кабелна мрежа за радио- и ТВ програми (Обща лицензия № 201) .

Следва да се има предвид, че по реда на ЗД (отм.), за разлика от дейността по пренос на данни, предоставянето на услугата достъп до Интернет беше на свободен режим. След влизане в сила на ЗЕС за предприятията, предоставящи такава услуга, възникна задължението да подадат уведомления в КРС за осъществяване на дейността си (§10 от ПЗР на ЗЕС). Предприятията, на които им е необходим ограничен ресурс за осъществяване на дейността следва да получат съответното разрешение за използване на ограничен ресурс. Такова разрешение не е необходимо за предприятията, които предоставят широколентов достъп, чрез локални радиомрежи (RLANs), работещи в честотните ленти 2,4 GHz и 5 GHz. В тази връзка, предмет на настоящия анализ могат да бъдат само онези предприятия, които са изпълнили законовото си задължение да уведомят КРС. Лицата, които осъществяват дейност, без да са подали уведомление, подлежат на санкция, но противозаконната им дейност не би могла да бъде взета предвид от КРС за целите на анализа.

¹ достъп със скорост над 144 kbps

² Чрез индивидуална лицензия № 113 операторите имаха право да осъществяват дейност чрез обществени и обособени мрежи, като за нуждите на анализа са отчетени само обществените мрежи.

Съгласно разпоредбата на § 9 от ПЗР на ЗЕС, предприятията, които към влизането в сила на този закон извършват дейност въз основа на индивидуална лицензия или регистрация по обща лицензия се вписват служебно в публичен регистър от КРС и съответно им се издават служебно разрешения за ползване на ограничен ресурс.

В следваща таблица е представена обобщена към 31.12.2007 г. информация за броя на предприятията, оторизирани да осъществяват дейност по гореспоменатите лицензии, както и броя на реално осъществяващите дейност от тях.

Вид лицензия	брой оторизирани предприятия към 31.12.2007 г.	брой реално осъществяващи дейност към 31.12.2007 г.
Лицензия с комплексен характер № 100-00001/15.02.1999 г. за изграждане, развиване, поддържане и използване на далекосъобщителни мрежи на територията на Република България и за предоставяне на обществени далекосъобщителни услуги чрез тя	1	1
Индивидуална лицензия № 110 и № 111 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарти GSM/ UMTS с национално покритие	3	3
Индивидуална лицензия № 112 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителни мрежи от неподвижна спътникова радиослужба	11	8
Индивидуална лицензия № 113 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителни мрежи от неподвижна радиослужба от типа "точка към точка"	26	17
Индивидуална лицензия № 115 за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа от неподвижната радиослужба от вида „точка към много точки” с национално покритие	5	4
Индивидуална лицензия № 117 за осъществяване на далекосъобщения с предоставен индивидуално определен ограничен ресурс – номера, чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея	4	3
Обща лицензия № 217 за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея	459*	448
Обща лицензия № 220 за осъществяване на далекосъобщения чрез обществени мрежи RLAN от подвижна радиослужба	153*	
Уведомления за стартиране на дейност по предоставяне на услуги за достъп до Интернет и пренос на данни	107	
Обща лицензия № 201 за осъществяване на далекосъобщения чрез кабелна мрежа за радио- и ТВ програми	564	451

Таблица 1

** 29 от всички регистрирани по Обща лицензия № 217 и № 220 предприятия притежават регистрация и по двете лицензии*

От предприятията, притежаващи регистрация по Обща лицензия № 201, общо 564³ към края на 2007 г., само 25 са декларирали, че предоставят достъп до Интернет, което е едва с 3 повече в сравнение с предходната година.

³ Общ брой предприятия, предоставящи обществени електронни съобщения чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми към края на 2007 г. без заличените през съответната година.

След влизането в сила на ЗЕС до края на 2007 г. в КРС са подадени 107 уведомления за стартиране на дейност по предоставяне на достъп до Интернет и пренос на данни чрез мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс като някои от предприятията, подали уведомление вече имат регистрация по реда на ЗД (отм.).

Следва да се отбележи, че броят на новонавлизащите на пазара предприятия по години постепенно намалява, което се дължи на големия брой регистрирани през предходните години доставчици, предоставящи преди това услуги за достъп до Интернет на свободен режим.

През последните години продължава тенденцията на окрупняване на Интернет сегмента като е налице изкупуване на по-малки доставчици от по-големи такива.

2. Видове достъп, предоставян от предприятията

В таблица 2 е представен списък на видовете достъп на дребно, предоставян от предприятията, предлагащи услуги по пренос на данни и достъп до Интернет към края на 2007 г.

Видове достъп, предоставян от предприятията, на дребно към 31.12.2007 г.		
№	Видове достъп до Интернет на дребно, предоставян от предприятията чрез мрежата	Общ брой предприятия, които предоставят услугата към 31.12.2007 г.
1	Комутируем достъп до Интернет през аналогови и през цифрови телефонни постове на БТК АД	11
2	Комутируем /ISDN достъп до Интернет	2
3	Некомутируем xDSL Интернет достъп: Собствена мрежа	1
4	Некомутируем xDSL Интернет достъп: Препродажба	1
5	Фиксиран безжичен достъп до Интернет	4
6	Кабелен достъп до Интернет	37
7	Друг традиционен жичен Интернет достъп	10
8	Оптичен Интернет достъп	39
9	Сателитен Интернет достъп	1
10	Друг вид Интернет достъп (LAN)	357
11	Друг вид Интернет достъп (RLAN)	102

Източник: КРС

Таблица 2

Видно от таблицата към края на 2007 г. около 80% от предприятията предлагат LAN/RLAN достъп до Интернет на крайните потребители, докато само едно предприятие (историческият оператор „БТК“ АД) предлага DSL достъп.

Видове достъп, предоставян от предприятията, на едро към 31.12.2007 г.		
№	Видове достъп на едро, предоставян от предприятията на други алтернативни предприятия	Общ брой предприятия, които предоставят услугата към 31.12.2007 г.
1	Пълен необвързан достъп до абонатна линия, предоставен на други алтернативни предприятия	1
2	Споделен достъп	1
3	Продажби на едро на DSL линии: Битстрийм достъп	1
4	Продажби на едро на DSL линии: Проста препродажба	1

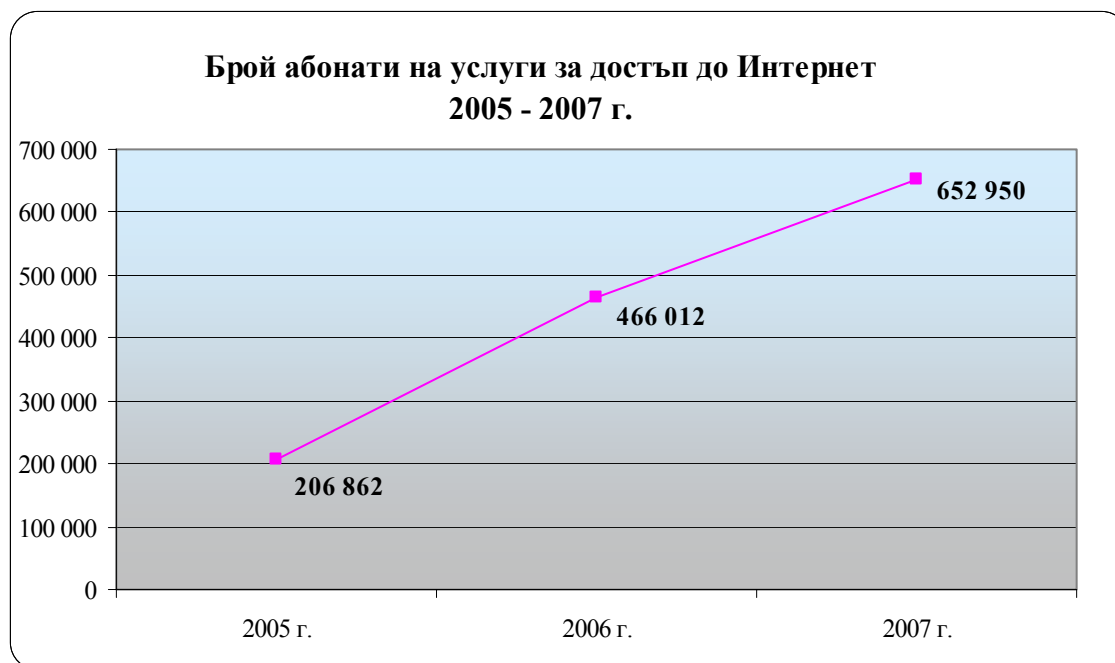
Източник: КРС

Таблица 3

По данни на КРС в края на 2007 г. „БТК“ АД е единственото предприятие, предоставило достъп на едро на други предприятия (Таблица 3).

3. Потребители на услуги за достъп до Интернет и широколентов достъп до Интернет

По данни от въпросниците на предприятията до КРС броят на абонатите на услуги за достъп до Интернет към края на 2007 г. е 652 950 (фиг. 9), което е с 40 % повече спрямо предходната година и е три пъти повече от абонатите през 2005 г., когато техният брой е възлизал на 206 хиляди.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 9

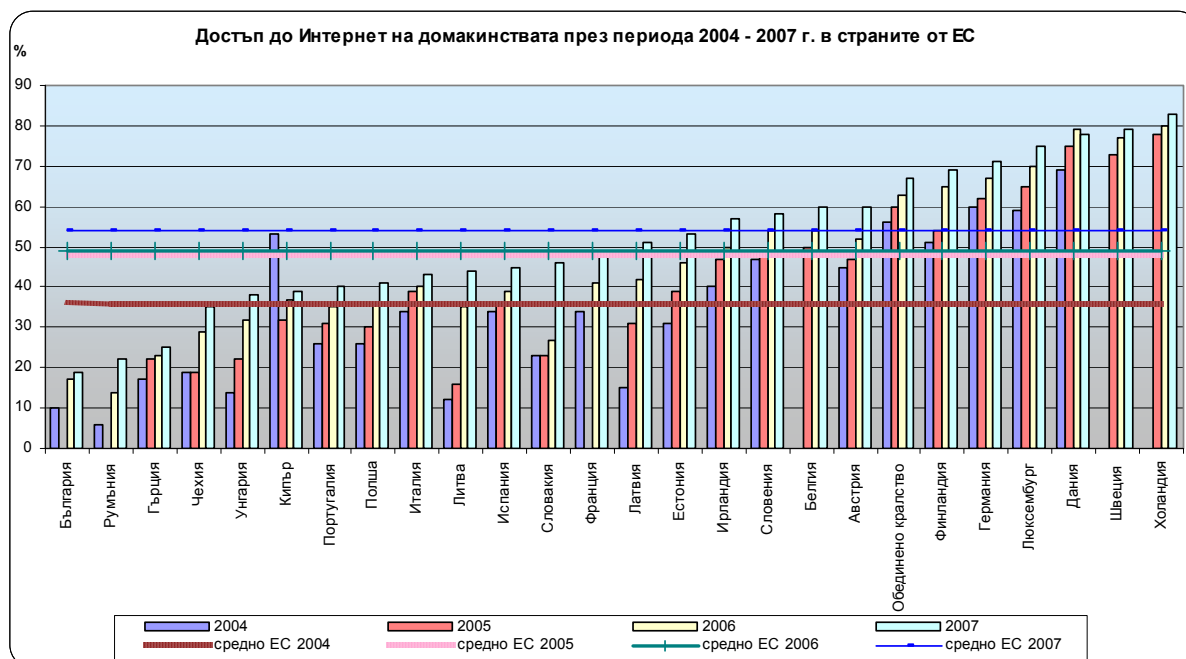
По данни на НСИ⁴, към края на първото тримесечие на 2007 г. 33,70% от населението на възраст от 16 до 74 години е използвало Интернет, при процент към първото тримесечие на 2004 г. 18,1, или за четиригодишен период се наблюдава увеличение от 86%.

Според проведено от Алфа Рисърч проучване⁵, през януари 2008 г. 31% от населението над 18 г. ползва Интернет като по данни от подобни проучвания на компанията този процент към януари 2007 г. е 27% и едва 22% към февруари 2005 г.

На фигура 10 е представено проникването на Интернет услугите на база домакинства в държавите-членки на ЕС по данни на Eurostat. От графиката е видно, че проникването на Интернет в българските домакинства се е увеличило с 90% за периода от 2004 до 2007 г. и е достигнало 19%. Въпреки ръста, България все още е на последно място по показателя „достъп до Интернет в домакинствата“ и е значително под средната стойност за ЕС. По последни данни от Eurostat, към края на 2008 г. България отново се нарежда на последно място по проникване сред домакинствата с 25%, при средно за ЕС – 60%.

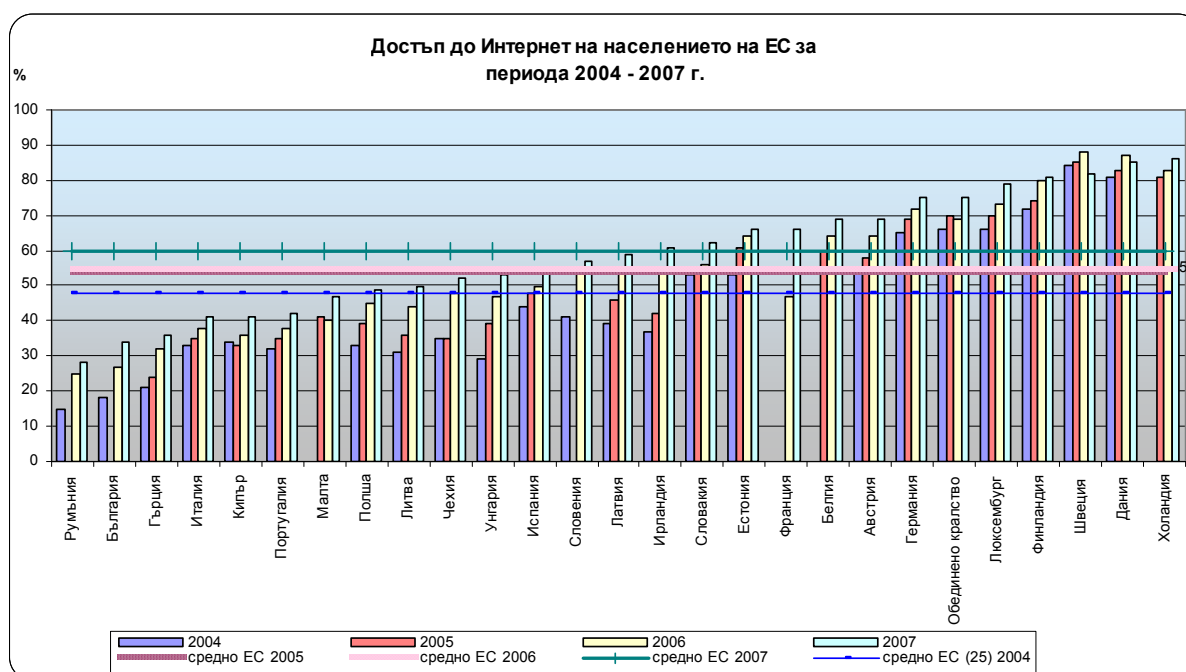
⁴ <http://www.nsi.bg/IKT/IKT.htm>

⁵ <http://www.aresearch.org/internet.html>

Източник: Eurostat⁶

Фигура 10

Източник: Eurostat⁷

Фигура 11

Прави впечатление, че за периода 2004 – 2007 г. броят на ползвалите достъп до Интернет в България се е увеличил с 89%. Като изключим Румъния, и тук България е на последно място с 34% или почти два пъти под средното ниво за този показател сред държавите-членки на ЕС (60%), (фиг. 11). Ситуацията се запазва и в края на 2008 г., като България отново е на предпоследно място, с близо два пъти под средната стойност за ЕС.

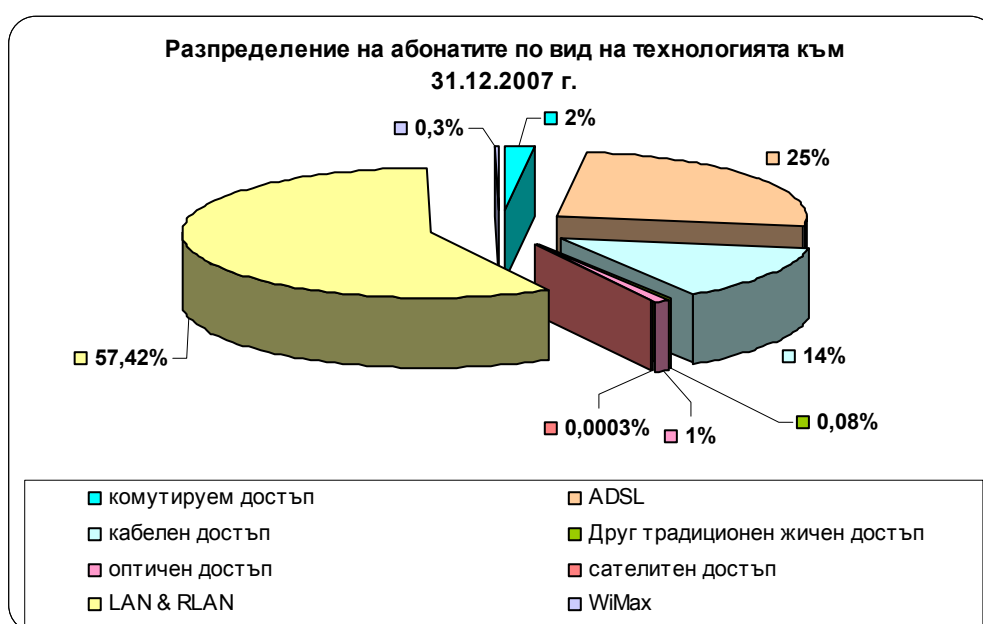
⁶ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/science/isoc/isoc_ci/isoc_ci_in&language=en&product=EU_MAIN_TREE&root=EU_MAIN_TREE&scrollto=138

⁷ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/science/isoc/isoc_ci/isoc_ci_in&language=en&product=EU_MAIN_TREE&root=EU_MAIN_TREE&scrollto=138

Следва да се отбележи, че ниското проникване на достъп до Интернет в българските домакинства и сред населението се дължи най-вече на малкия брой персонални компютри в България. За период от три години (2005 – 2007 г.) разпространението на компютри в домакинствата е нараснало само с 8 процентни пункта (от 15% през 2005 г. на 23,3% през 2007 г.), като по данни на Eurostat към края на 2006 г. около 60% от домакинствата в ЕС разполагат със собствен компютър, което е близо 3 пъти по-високо, сравнено с проникването им в България (21%).

По данни, подадени в КРС, към 31 декември 2007 г. най-популярните технологии за достъп до Интернет са LAN и RLAN (57,4% от общия брой абонати), следвани от ADSL (25,1%) и кабелния достъп (14%), за разлика от 2005 г., когато кабелният достъп е бил на второ място по процент на използване (25% от абонатите), следван от ADSL достъпа (19%).

Видно от фигура 12, от края на 2007 г. на българския пазар се наблюдава появата на нова технология за широколентов достъп: WiMAX. Тъй като услуги чрез този тип технология се предлагат отскоро, абонатите им са с много малък процентен дял от общия брой абонати (0,3%) като се очаква той тепърва да нараства. Все пак, според КРС, в рамките на разглеждания в анализа бъдещ двугодишен период не се очаква тази технология да предизвика съществени промени в пазара на достъп до Интернет.

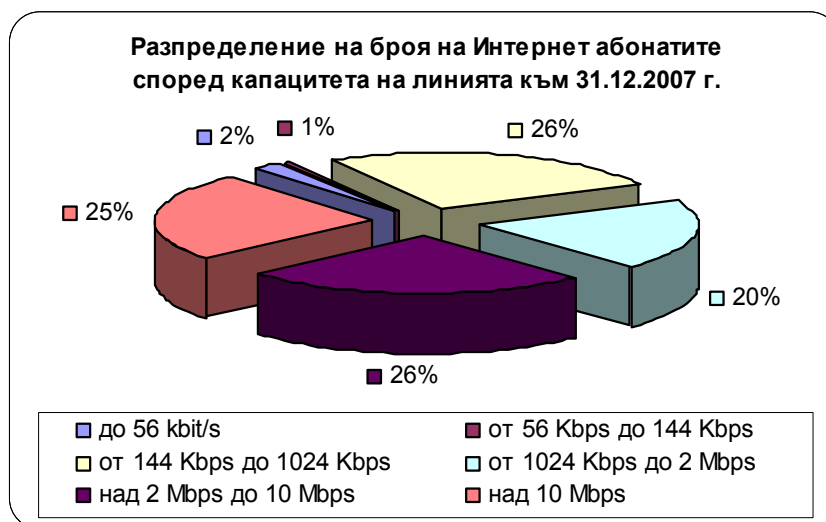
Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 12

Както вече бе отбелязано, по данни, подадени в КРС, около 14% от Интернет потребителите използват кабелен достъп. От 564 регистрирани предприятия с кабелни мрежи за пренос на радио и телевизионни сигнали към края на 2007 г. около 4% (25 предприятия) са декларирали, че предоставят услуги за достъп до Интернет чрез мрежите си в повече от 90 населени места.

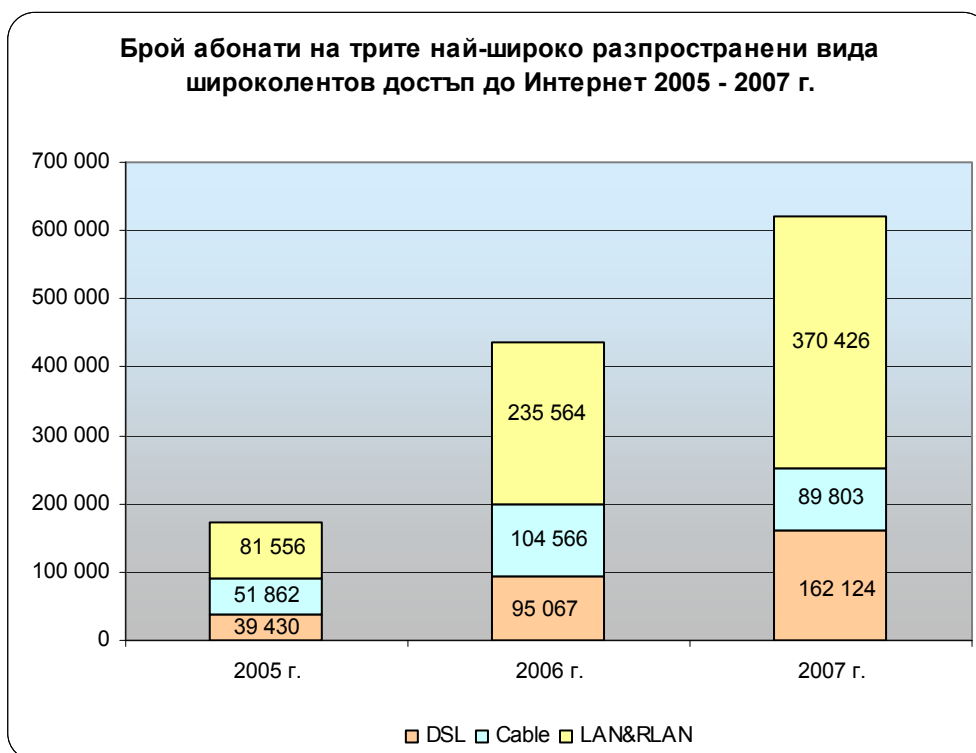
През разглеждания период се наблюдава и тенденция, според която все по-малка част от потребителите на Интернет използват dial-up достъп. Основните фактори за това са ниската скорост (до 64 kbps), съчетана с високата цена на съпътстващата телекомуникационна услуга (формирана от поминутно таксуване на повикване към номер за достъп). Към края на 2007 г. на този вид достъп се падат едва 2% от общия брой абонати.

На следващата графика е представено разпределението на абонатите на услуги за достъп до Интернет според използвания капацитет. Към края на 2007 г. относителният дял с натрупване на абонатите, използващи достъп със скорост по-малка от 144 kbps е 3%, т.е. абонатите, използващи най-ниски скорости са намалели повече от 3 пъти в сравнение с предходната година, когато тази стойност е достигала 10%. Този спад е още по-значителен (11 пъти) спрямо 2005 г., когато по данни на КРС абонатите, ползващи Интернет при ниска скорост е възлизал на 33% от общия брой абонати. Очевидно с всяка следваща година значително намалява потреблението на Интернет при ниски скорости. От представените данни е видно, че абонатите на широколентов достъп до Интернет в България представляват голямата част от общия брой абонати на предприятията, представили данни в КРС (97%). През последната година се наблюдава увеличение на дела на абонатите, ползващи скорости над 1024 kbps: 71% от общия брой абонати на Интернет.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 13

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 14

Фигура 14 представя разпределението на абонатите на широколентов достъп до Интернет по вид на използваната технология за изследвания период за технологиите с най-голям брой абонати в България – LAN/RLAN, ADSL и кабелен достъп.

В България xDSL технологиите са представени чрез ADSL услугата, предоставяна от историческото предприятие „БТК“ АД. Предлагаането на тази услуга стартира през 2004 г., когато абонатите ѝ са малко над 6000 или около 5-6% от общия брой абонати. През 2005 г. се наблюдава значителен ръст (на сравнително ниска база) на абонатите на ADSL достъп до Интернет, които към 31.12.2005 г. са около 6 пъти повече в сравнение с предходната година. В края на 2006 г. услугата се предлага в 285 населени места в страната, а броят на потребителите достига малко над 20% от общия брой абонати. Към края на 2007 г. ADSL технологията с 26% дял на база абонати на широколентов достъп е най-малко популярна в България, сравнено със страните от ЕС като по този показател изпреварва единствено Румъния. Освен „БТК“ АД, към настоящия момент едно от алтернативните предприятия („Орбител“ ЕАД) също стартира предоставянето на DSL достъп до Интернет от юли 2008 г. на базата на сключено споразумение за битстрийм достъп до мрежата на историческото предприятие.

За целия разглеждан период е налице тенденция на изграждане и разширяване на обхвата на LAN мрежите, като по данни, подадени в КРС, проникването на широколентов достъп до Интернет чрез LAN и RLAN мрежи на база домакинства в България е 13%⁸. Предимствата на този вид достъп са лесното активиране на услугите и възможностите за поддържане на сравнително ниски цени за потребителите. Услугите за достъп до Интернет чрез LAN са предпочитани от потребителите заради по-високата скорост на достъп до локалните сървъри с безплатна музика, филми и друга разнообразна информация. Същевременно офертите на LAN Интернет доставчиците не предлагат достатъчно висока скорост към международното Интернет пространство, тъй като това би повишило разходите им. Основен недостатък на голяма част от LAN мрежите у нас е липсата на достатъчно условия за гарантиране на качеството за крайните потребители.

В таблица 4 е представена динамиката в пазарните дялове на десетте най-големи предприятия на база абонати на широколентов достъп в България за периода 2005 - 2007 г.

№	Наименование съгласно последната съдебна регистрация	ТИП	пазарен дял на база абонати на широколентов достъп 2005 г.	пазарен дял на база абонати на широколентов достъп 2006 г.	пазарен дял на база абонати на широколентов достъп 2007 г.
1	БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ	АД	23%	22%	26%
2	ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ	ЕАД	6%	4%	9%
3	КЕЙБЪЛТЕЛ	АД	0%	2%	8%
4	МЕГАЛАН НЕТУЪРК	ООД	5%	4%	5%
5	НЕТУОРКС - БЪЛГАРИЯ	ООД	3%	4%	3%
6	ПАУЪРНЕТ	ООД	2%	2%	3%
7	СПЕКТЪР НЕТ	АД	1%	1%	2%
8	ЕЪР БАЙТС БЪЛГАРИЯ	ЕООД	0%	1%	2%
9	ЕСКОМ	ООД	1%	1%	1%
10	ФОР КРАФТ	ООД	3%	2%	1%

Източник: КРС

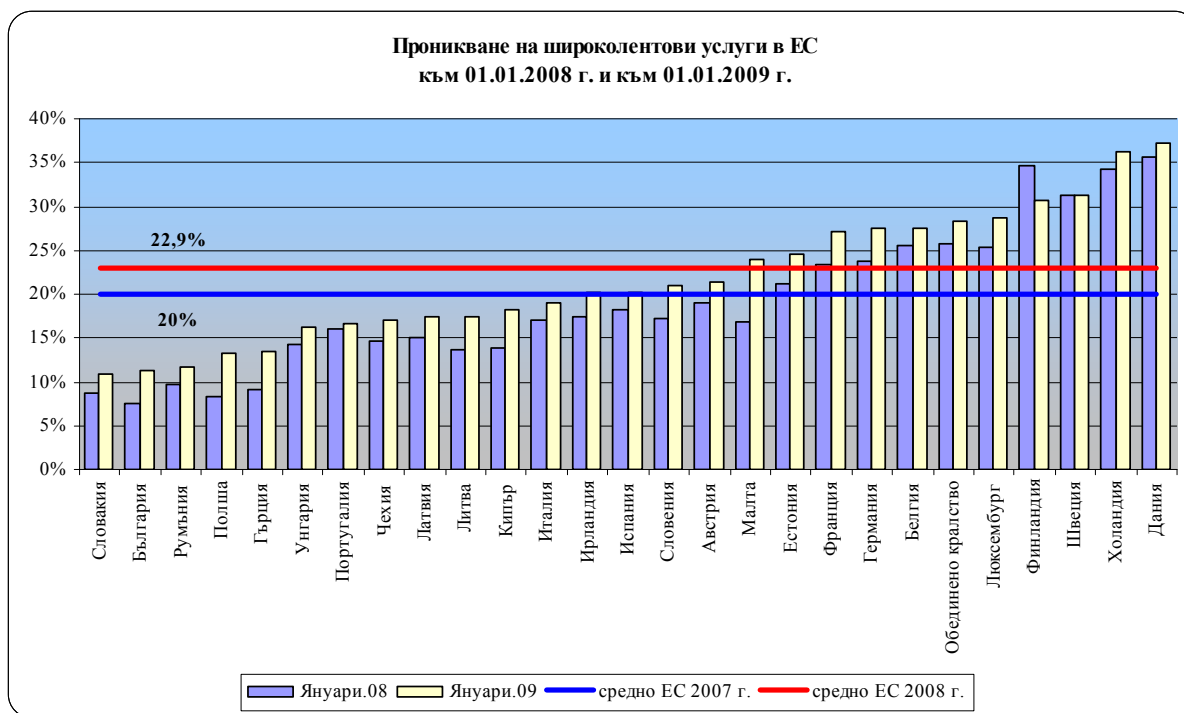
Таблица 4

Видно от таблицата, повече от половината от представените предприятия имат пазарен дял на база абонати по-малък от 5%, което потвърждава прогнозата, че не се очаква скоро завършване на процеса на консолидация на LAN и RLAN мрежи. Причината е, че все още не е достигнато максималното ниво на проникване на услугите за широколентов достъп до Интернет като за предприятията съществуват различни варианти за увеличаване броя на абонатите – или чрез изграждане на собствена мрежа на територията, където има изградена мрежа от локален доставчик, или чрез заобикаляне на съответния район, без да се налага на всяка цена той да бъде закупен.

Към края на 2005 г. показателят „проникване⁹ на широколентови услуги” в България, изчислен на база на данни от предприятията, предоставили информация в КРС, е едва около 1%, докато към 31.12.2007 г. този показател възлиза на 7.6% (11,2% към 31.12.2008 г.). На фигура 15 са представени графично данните за проникването на широколентови услуги в ЕС през 2007 г. и 2008 г. Към края на разглеждания период България все още е с най-ниско проникване сред страните от ЕС.

⁸ По данни от проведеното от Български ИКТ клъстер „Изследване на пазара на интернет услуги в България предоставяни посредством LAN мрежи през 2008 г. проникването на база домакинства на широколентов достъп чрез LAN и RLAN мрежи е 11,8%

⁹ Общ брой линии за широколентов достъп, отнесен към броя на населението на съответната държава.

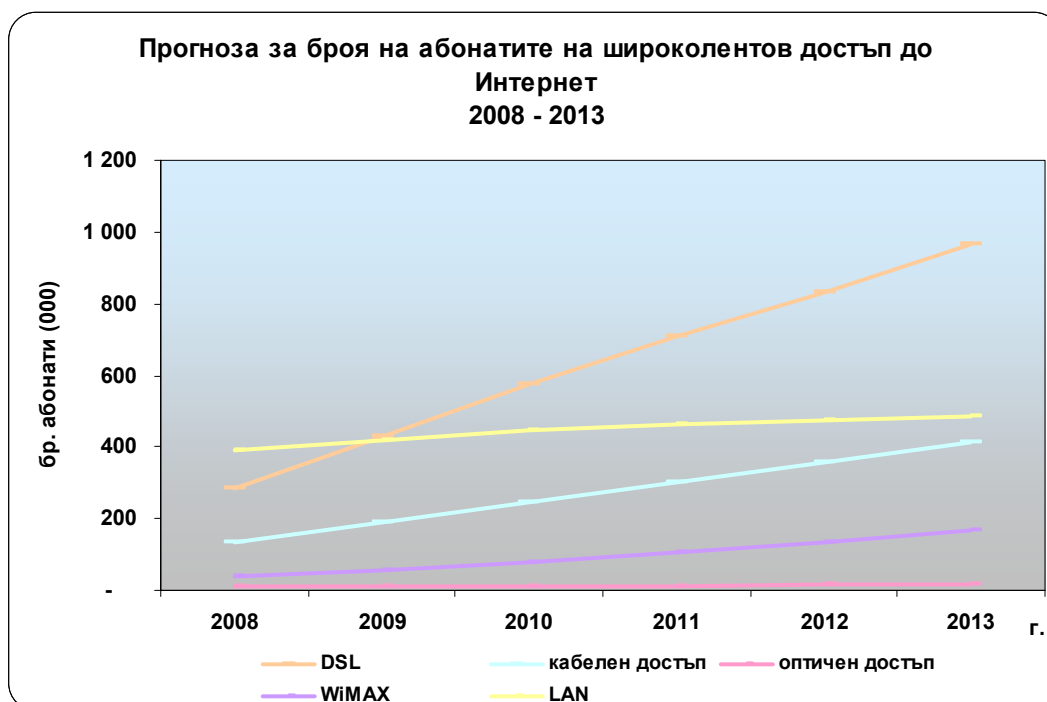

Източник: 14th Report on European electronic communications regulation and markets

Фигура 15

Следва да се отбележи, че така обобщените данни за броя на абонатите на Интернет достъп (включително за широколентов достъп) и съответно изчислените показатели за проникването на тези услуги са под реалните стойности. Както беше посочено по-горе, в България услугата достъп до Интернет беше на свободен режим до влизането в сила на ЗЕС през май 2007 г. В този смисъл КРС има индикации, че съществуват доставчици, които не са изпълнили законовото си задължение по § 10 от ПЗР на ЗЕС. Следва да се има предвид, че КРС изследва пазара по данни от законно действащите доставчици.

Според прогнозите на Pyramid Research проникването на широколентов достъп до Интернет в България се очаква да достигне 28% в края на 2013 г. Най-голям ръст е прогнозиран за DSL достъпа, като очакванията са абонатите му да нараснат над 3 пъти за шестгодишен период (фиг. 16).

Източник: Pyramid Research

Фигура 16

Може да се очаква, че потреблението на Интернет в страната ще продължи да нараства след старта на новите безжични мрежи и развитието на съществуващите оптични мрежи, агресивното предлагане на ADSL услуга от историческото предприятие, както и появата на все повече оферти за двойна (кабелна телевизия и високоскоростен Интернет) и тройна услуга (кабелна телевизия, фиксирана гласова телефонна услуга и високоскоростен Интернет) от кабелните оператори.

Бъдещото развитие на пазара на услуги, предоставяни чрез мрежи от типа „точка към много точки“ е свързано с активното търсене на пазарна ниша при предоставянето както на мобилни услуги, така и на широколентов достъп до Интернет. Очакванията са, че привличането на нови абонати ще бъде свързано с възможността за развитие на безжичният достъп до високоскоростен Интернет като реална алтернатива на DSL, кабелен, оптичен или LAN широколентов достъп до Интернет. От друга страна, налице са индикации, че много от производителите на мобилни телефони възнамеряват в бъдещите си модели да включат поддръжка на WiMAX мрежи в своите устройства за крайни потребители, което означава, че технологиите от типа „точка към много точки“ могат да се превърнат в конкурент на мобилния достъп до Интернет и дори на мобилните гласови услуги. КРС счита, че реалното предлагане и използване на такива устройства на българския пазар не се очаква в рамките на периода на анализа.

От началото на 2008 г. „Спектър Нет“ АД стартира предлагане на услуги за достъп до Интернет, цифрова телевизия и фиксиран телефон чрез технологията PON (Passive Optical Network). Едно от предимствата на PON пред активните оптични мрежи е, че през нея не протича ток, с което се гарантира по-добро качество и по-висока сигурност по отношение на предоставените услуги. Към настоящия момент услуги чрез този тип мрежи се предлагат в ограничен брой квартали в столицата и не се очаква широкото им разпространение за периода на анализа.

4. Приходи и инвестиции

За периода 2005 – 2007 г. обемът на пазарния сегмент “Пренос на данни и услуги за достъп до Интернет”, изчислен на база реализирани приходи непрекъснато нараства и към края на 2007 г. възлиза на 211 млн. лева, или с 49% повече спрямо предходната година.

Анализът на приходите, разпределени по предоставяни услуги показва, че с най-голям дял са приходите от предоставяне на некомутируем достъп до Интернет (71% от общия обем на пазара на пренос на данни и достъп до Интернет през 2007 г. спрямо 64% през 2006 г. и 51% през 2005 г.). Ръст от над 4 пъти за 2007 г. спрямо 2006 г. имат приходите от изграждане на виртуални мрежи.

При всички останали услуги се наблюдава относителен спад. Най-голям е спадът (в абсолютно и относително изражение) при VoIP (с 68% са намалели декларираните приходи от тази услуга), пренос на други данни (с 70%), пренос на данни за Интернет (с 47%). Намаление се наблюдава и при комутируемия достъп до Интернет (47% в абсолютно изражение), което се дължи на нарастващите потребности на потребителите от високоскоростен широколентов достъп, както и поради нерентабилността на използването на комутируем достъп до Интернет (скъпа услуга с качество и скорости, несъответстващи на потребностите на съвременния Интернет потребител).

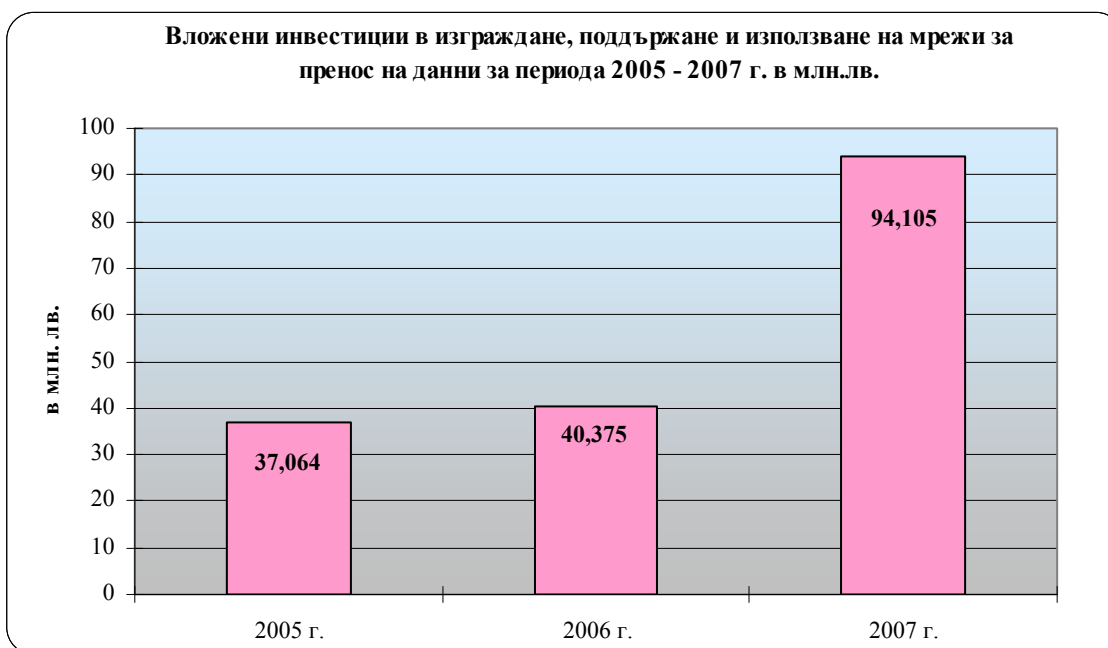
На фигура 17 е представен ръста на приходите от некомутируем достъп до Интернет: близо три пъти за периода 2005 – 2007 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 17

Към края на 2007 г. вложените инвестиции в изграждане, поддържане и използване на мрежите за пренос на данни възлизат на 94,105 млн. лв., което представлява увеличение със 133% или над два пъти спрямо обема им за 2006 г.

Източник: КРС

Фигура 18

5. Цени

5.1. Цени на дребно за широколентов достъп до Интернет

5.1.1. Частни потребители

Към края на 2004 г. целевият пазар на ADSL услугата са предимно домашните потребители и малките компании. При стартирането на услугата „БТК“ АД предлага пет пакета на абонаментен принцип в три града на цени, конкурентни на цените за достъп до Интернет на кабелните оператори на скорости от 96 kbps до 1024 kbps. През 2006 г. в ADSL пакетите са

включени и допълнителни услуги като електронни пощенски кутии, уеб хостинг, неограничен месечен трафик, а през 2007 г. „БТК“ АД увеличи скоростите на предлаганите от нея пакети за домашни и бизнес абонати.

Предлагани скорости според вида на технологията

технология \ скорост	ADSL	Кабелен Интернет	WiMAX Интернет	LAN Интернет
1 Mbps				
2 Mbps				
3 Mbps				
4 Mbps				
5 Mbps				
6 Mbps				
7 Mbps				
8 Mbps				
9 Mbps				
...				
30 Mbps				
50 Mbps				
70 Mbps				

Източник: КРС

Фигура 19

На фигурата по-горе са маркирани предлаганите капацитети на връзката според вида на ползваната технология за предлаганите скорости по видове достъп от най-големите (на база абонати на широколентов достъп до Интернет) предприятия към момента на извършване на анализа. Очевидно не е възможно да се направи сравнение на цените на различните видове достъп за една и съща скорост, поради спецификите на предлагането за всеки вид технология. По тази причина КРС извършва сравнение на цените съответно за най-ниските и за най-високите скорости от съответния вид достъп.

В следващите две таблици е направено сравнение на предлаганите от „БТК“ АД ADSL пакети с цените за кабелен, WiMAX и LAN/RLAN достъп до Интернет на предприятията с най-голям пазарен дял (на база абонати за 2007 г.), предоставящи съответния вид достъп.

Оферти* с най-ниски предлагани скорости за широколентов достъп – домашни потребители	ADSL	кабелен модем	WiMax	LAN
Максимална скорост на download	3 Mbps	2 Mbps	1 Mbps	30 Mbps
Максимална скорост на upload	256 Kbps	няма информация	до 1 Mbps	до 5 Mbps
Инженерно инсталиране	36,00 лв	безплатен модем	139 лв. / 0,00 лв.	-
Месечен абонамент (с ДДС)	20,00 лв	19,90 лв	19,90 лв./ 32,90 лв.	21,99 лв
Месечен трафик включен в месечния абонамент	Неограничен	Неограничен	Неограничен	Неограничен
Статичен реален IP адрес	да	да	-	-

* предлагани от предприятията с най-голям пазарен дял (на база абонати за 2007 г.), предоставящи съответния вид достъп

Забележка: Цените са с включен ДДС за едногодишен договор

Източник: Данни на КРС

Таблица 6

Оферти* с най-високи предлагани скорости за широколентов достъп – домашни потребители	ADSL	кабелен модем	WiMax	LAN
Максимална скорост на download	9 Mbps	6 Mbps	2 Mbps	70 Mbps
Максимална скорост на upload	1 Mbps	няма информация	до 1 Mbps	до 15 Mbps
Инженерно инсталиране	36,00 лв	безплатен модем	139 лв. / 0,00 лв.	-
Месечен абонамент (с ДДС)	25,00 лв	29,90 лв	24,90 лв./ 43,90 лв.	57,99 лв
Месечен трафик включен в месечния абонамент	Неограничен	Неограничен	Неограничен	Неограничен
Статичен реален IP адрес	1	1	-	-

* предлагани от предприятията с най-голям пазарен дял (на база абонати за 2007 г.), предоставящи съответния вид достъп

Забележка: Цените са с включен ДДС за едногодишен договор

Източник: Данни на КРС

Таблица 7

Услугата ADSL на „БТК“ АД се предлага с инженерно инсталиране на цена 36,00 лв. или в пакет „Инсталирай сам“, като във втория случай цената на пакета е 20,00 лв. за скорост до 3 Mbps при международна свързаност и 25,00 лв. за скорост до 9 Mbps при международна свързаност. Следва да се отбележи, че предприятията, притежаващи кабелни мрежи, предлагат пакети със скорости по-високи от скоростите, предлагани от „БТК“ АД и безплатен кабелен модем при подписване на едногодишен или двугодишен договор.

Към момента на извършване на анализа ADSL услуги се предлагат само при наличие на активен телефонен абонамент пост към „БТК“ АД (66% от домакинствата към края на 2007 г. разполагат с телефонен пост), което представлява известно ограничение за потенциалните нови клиенти, желаещи достъп до Интернет посредством мрежата на историческото предприятие.

Мрежите от типа „точка към много точки“ предлагат допълнителни възможности за потребителите, например, използване на Интернет връзка и в движение чрез своя преносим компютър от различни точки, където има WiMAX покритие, като цените на услугата „безжичен достъп до Интернет“ са по-високи от цените на услугите за кабелен и DSL широколентов Интернет достъп, а предлаганите скорости за достъп достигат към настоящия момент едва 2 Mbps.

Към момента на извършване на анализа трите мобилни предприятия, опериращи на българския пазар („Мобилтел“ ЕАД, „Космо България Мобайл“ ЕАД и „БТК“ АД като правоприемник на „БТК Мобайл“ ЕООД) предлагат на абонатите си свързаност към мобилен Интернет с различни скорости, в зависимост от използваното крайно устройство и технология. При използване на UMTS технология скоростта за обмен на данни (download и upload) може да достигне максимум 384 kbps, което е значително под предлаганите скорости на фиксиран широколентов достъп в България (при кабелните мрежи например най-ниската предлагана скорост е 1 Mbps, а при ADSL тя е 3 Mbps). Скоростта на download чрез HSDPA варира при трите мобилни предприятия, като теоретичната скорост може да достигне 7,2 Mbps в зависимост от покритието на мрежата и от броя на потребителите, използващи мобилен Интернет в обхвата на дадена клетка от мрежата.

Мобилните предприятия предлагат услуги за достъп до Интернет чрез пакети за обмен на данни, като в момента средната цена¹⁰ за обем данни със скорост до 3 Mbps е 37,30 лв. След изчерпване на включения в пакета обем данни потребителите имат възможност да ползват достъп до Интернет на цена 0,10 лв. за Mbps. Необходимо условие за ползване на мобилен широколентов Интернет е и закупуването на подходящо устройство - мобилен телефон от трето поколение, модем или карта за данни. Цените на модемите варират при трите мобилни предприятия като се движат в границите от 39,00 до 149 лв. в зависимост от скоростта, която поддържат, а картите за данни са на цени от 79,00 до 99,90 лв.

КРС не разполага с данни за предлагани оферти на дребно за сателитен достъп до Интернет, поради което сравнение спрямо по-горепосочените технологии не е възможно.

5.1.2. Бизнес потребители

Предлаганите от „БТК“ АД ADSL пакети за бизнес абонати са с малко по-високи скорости - съответно до 9 Mbps и до 12 Mbps. Както бе споменато по-горе, от 14.06.2008 г. „Орбител“ ЕАД стартира предоставянето на услуги за достъп до Интернет на база на DSL технологията, но само за бизнес клиенти. В следващите таблици е представено сравнение на предлаганите DSL пакети за бизнес абонати на двете предприятия.

Цени на дребно за широколентов достъп – 6 МВ бизнес потребители	БТК (ADSL)	Орбител (ODSL)
Максимална скорост на download	6 Mbps	6 Mbps
Максимална скорост на upload	1 Mbps	1 Mbps
Инженерно инсталиране	36,00 лв	30,00 лв
Месечен абонамент (с ДДС)	45,00 лв	45,00 лв
Месечен трафик включен в месечния абонамент	Неограничен	Неограничен
Статичен реален IP адрес	1	1

Забележка: Цените са с включен ДДС при подписване на едногодишен договор

Източник: Данни на КРС

Таблица 8

¹⁰ Средна аритметична, получена като сумата от цените за сходни пакети с обем данни, предлагани от трите мобилни предприятия, разделена на три.

Цени на дребно за широколентов достъп – 12 МВ бизнес потребители	БТК (ADSL)	Орбител (ODSL)
Максимална скорост на download	12 Mbps	12 Mbps
Максимална скорост на upload	1 Mbps	1 Mbps
Инженерно инсталиране	36,00 лв	30,00 лв
Месечен абонамент (с ДДС)	75,00 лв	75,00 лв
Месечен трафик включен в месечния абонамент	Неограничен	Неограничен
Статичен реален IP адрес	1	1

Забележка: Цените са с включен ДДС при подписване на едногодишен договор

Източник: Данни на КРС

Таблица 9

По отношение на цените на предлаганите от предприятията кабелен и LAN/RLAN достъп до Интернет за бизнес абонати е характерно изготвянето на индивидуални предложения в зависимост от специфичните потребности на бизнес клиента. В резултат, КРС не разполага с информация относно съдържанието на тези оферти и е невъзможно цените за тези видове достъп до Интернет да бъдат сравнени с показаните по-горе цени за DSL достъп.

Всички бизнес клиенти на мобилните предприятия в България имат възможност да закупят същите пакети от данни, които се предлагат на частни клиенти като те могат да бъдат използвани с една или няколко SIM карти в корпоративната група (вж. т. 5.1.1).

5.1.3. Обвързано предлагане на продукти и/или услуги

КРС намира, че понастоящем няма единно схващане относно точното съдържание на термините „свързани услуги“ и „пакетни услуги“. В следващата част термините са дефинирани от КРС, базирайки се на практиката на Европейските съдилища, на ЕК, както и на незадължителните й документи – насоки и препоръки.

Свързаните услуги (tying) се наблюдават в ситуацията, когато една услуга се предлага само ако бъде закупена заедно с друга услуга, като последната може да бъде закупена и поотделно. В този случай е прието първата да се определя като „свързана“ (tied), а втората – „свързваща“ (tying) услуга. Услугите могат да бъдат свързани както технологично¹¹, така и договорно. Но дори и когато два продукта не са свързани въз основа на договор, а поради тяхната същност или нормална употреба, могат да бъдат определени за свързани¹².

Пакетните услуги (bundling) включват две или повече електронни съобщителни услуги, предлагани от дадено предприятие заедно, при което услугите се предоставят във фиксирани, предварително определени пропорции и условия. Пакетните услуги най-общо биват два вида – „чист пакет“ или „смесен пакет“, като разграничителния елемент е дали потребителят има възможност да закупи някоя от услугите в пакета отделно.

Чист пакет (pure bundling) представляват две или повече електронни съобщителни услуги, предлагани от дадено предприятие заедно, като крайният потребител **няма** възможност да закупи всяка една от услугите поотделно. При свързаните услуги е налице зависимост между тях – ако потребителят има желание да закупи дадена услуга, то той е задължен от предприятието да закупи и друга.

Смесен пакет (mixed bundling, commercial tying или across-the-board rebates) е предлагането на две или повече услуги като крайният потребител **има** възможност да закупи всяка една от услугите поотделно. В случая предимство за крайния потребител е по-ниската цена, която той заплаща в случай, че закупи пакет от услуги в сравнение с цената, която би заплащал той, ако закупи всяка една от услугите поотделно¹³. Подобна ситуация обичайно не създава конкурентни проблеми, но са налице случаи, когато смесени пакети са били определени като такива с ефект на свързване¹⁴.

¹¹ T-210/01 General Electric v Commission [2005]II-5575, nap. 406.

¹² C-333/94 P Tetra Pak II [1996] ECR I-5951, nap. 37.

¹³ T-210/01 General Electric v Commission [2005]II-5575, nap. 406.

¹⁴ Case 85/76 Hoffman-La Roche [1979] ECR 461, nap. 111; Coca-Cola Italia Undertaking [2005] OJ L253/21, Digital Undertaking (2005) Commission Press Release IP/97/868).

Подобно разделение на двата вида пакети следва и ЕК в своята Обяснителна Бележка от 2007 г.¹⁵, както и в Насоките на ЕК относно приложението на Чл. 82 от ДЕО¹⁶. Следва също да се има предвид, че при чисти пакети и двете услуги са „свързани“, докато при смесените – нито една от тях като се има предвид казаното по-горе относно възможността да имат „свързващ ефект“.

На разглежданите пазари има примери както за предлагани свързани услуги, така и за пакетни услуги. Според КРС самото предоставяне на такива услуги не представлява неправомерно действие само по себе си. Неправомерно би било единствено, ако предприятието, което предоставя пакетни и/или свързани услуги, използва това за ограничаване на ефективната конкуренция на един или няколко пазара.

Според проведеното сред домакинствата в ЕС проучване за използването на информационни технологии (ноември – декември 2007 г.)¹⁷, 29% от европейците използват в домакинствата си пакетни услуги. Според изследването най-популярната пакетна услуга в ЕС е фиксирана телефонна услуга и достъп до Интернет като при новите държави-членки на ЕС този вид пакетна услуга все още е слабо разпространена (едва 5% спрямо 15% при ЕС15). Втората по популярност пакетна услуга в ЕС е телевизия и достъп до Интернет като тя е по-широко разпространена в новите държави-членки (6%) в сравнение с ЕС15 (3%). В България към края на 2007 г. най-широко разпространената пакетна услуга е предлаганата от кабелните оператори „Double Play“ (кабелна телевизия и Интернет) с над 50 000 абоната, следвана от „Triple Play“ (фиксирана телефонна услуга, кабелна телевизия и Интернет) с около 14 000 абоната. Като цяло абонатите на пакетни услуги представляват 10% от общия брой абонати на широколентов достъп и 0,8% от населението на страната.

5.2. Цени и ценова политика по отношение на предоставянето на необвързан достъп до абонатната линия

Въз основа на разпоредбите на отменения ЗД, ценовите условия, при които „БТК“ АД предоставя необвързан достъп се регулират от КРС. Подробно описание на специфичните задължения, наложени на „БТК“ АД по силата на ЗД, включително относно регулацията на цените за необвързан достъп, е представено в Раздел VIII от настоящия анализ.

В таблица 10 по-долу са представени цените за необвързан достъп до абонатната линия, съгласно единственото в сила към момента на анализа споразумение за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия между „БТК“ АД и „Орбител“ ЕАД. Цените по договора са в съответствие с наложените с Решение на КРС № 1459/11.07.2006 г. максимални граници:

Услуги за свързване при необвързан достъп до абонатната линия	Цени по сключени договори (в лева, без ДДС)	
	за съвместен достъп	за самостоятелен достъп
Вътрешен кабел за свързване – инсталиране на 100 чифта	2 900	1 200
Вътрешен кабел за свързване – месечен абонамент за 100 чифта	43	43
Свързване на усукана медна двойка – откриване на съединителна линия на чифт	68	35
Свързване на усукана медна двойка – месечен абонамент на съединителна линия на чифт	5,90	17,50

Таблица 10

По отношение на ценовите условия за предоставяне на backhaul услуга, отдалечено колокиране и на колокиране извън главния разпределител (sub loop) и към настоящия момент липсват одобрени ценови условия за предоставяне на посочените услуги. От страна на „БТК“ АД до момента не са предоставени изисканите от КРС доказателства за съответствие на предложените цени с изискванията на закона.

¹⁵ Explanatory memorandum of the Commission recommendation on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (2007/879/EC), cmp. 15 (в нолемо).

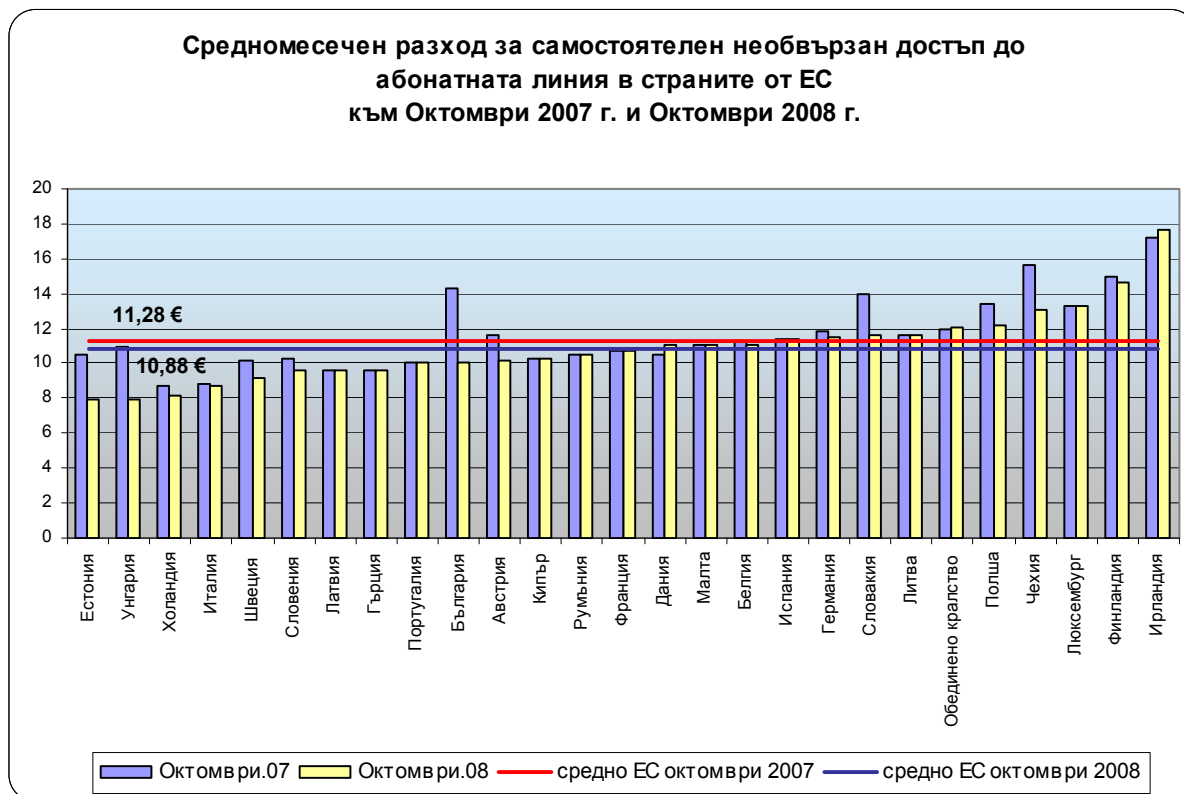
¹⁶ Guidance on the Commission's Enforcement Priorities in Applying Article 82 EC Treaty to Abusive Exclusionary Conduct by Dominant Undertakings, Brussels, 3 December 2008 COM(2008), nap. 47;

¹⁷ E-Communications Household Survey, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_293_full_en.pdf

До края на 2006 г. „БТК“ АД на два пъти внесе в КРС предложения за цени на посочените услуги, които не бяха определени въз основа на Системата за определяне на разходите на „БТК“ АД (Системата) и не бяха придружени от документи и информация, доказваща тяхната разходоориентираност, съгласно изискванията на ЗД (отм.).

Сравнение на цените за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия в България и в страните от ЕС

На фигури 20 и 21 са представени средномесечните разходи¹⁸ за самостоятелен и съвместен необвързан достъп до абонатна линия в мрежата на историческото предприятие за държавите-членки на ЕС¹⁹.

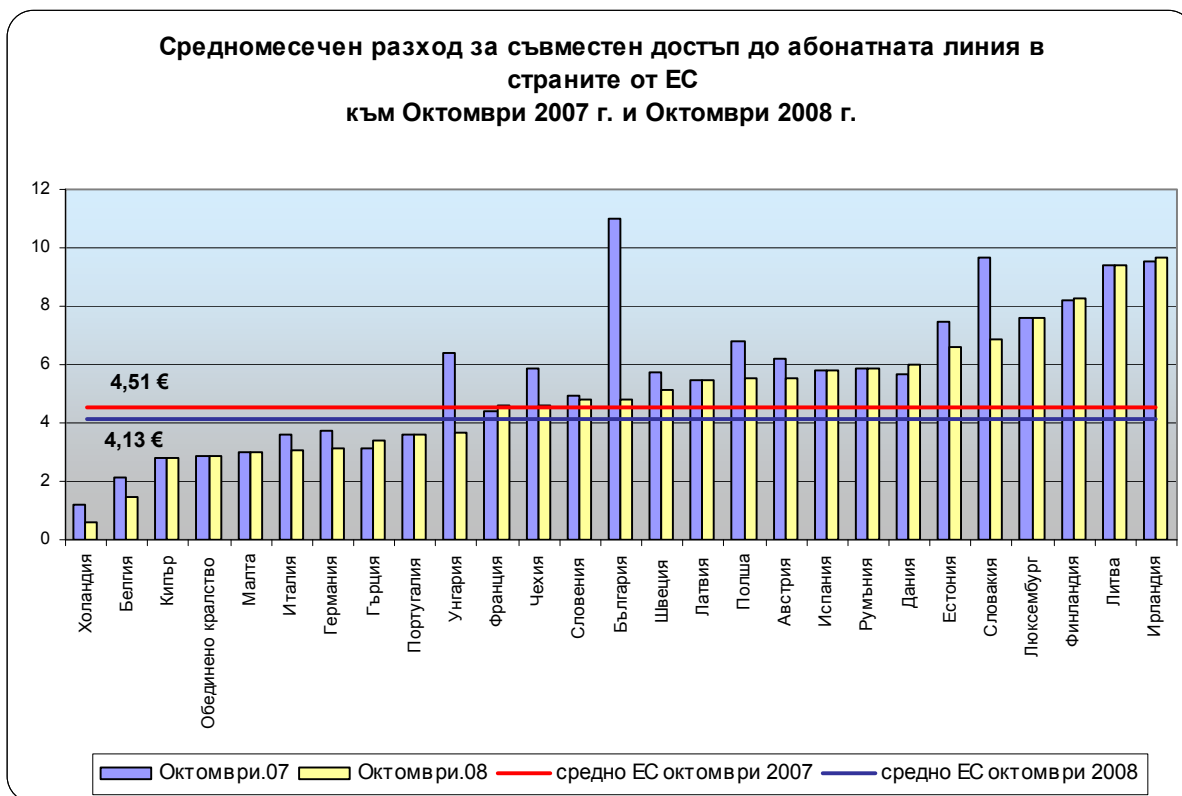

Източник: Работен документ на Комисията, придружаващ Доклада за напредъка на единния европейски пазар на електронни съобщения през 2008 г. (14th Report)

Фигура 20

¹⁸ Средномесечният разход е равен на сбора от месечния абонамент за 36 месеца и таксата за свързване, разделено на тридесет и шест.

¹⁹ При изчисляване на средномесечния разход за самостоятелен и съвместен необвързан достъп (формиран от цените за инсталиране и месечен абонамент), използван при сравнението на ЕК са взети под внимание цените, посочени в споразуменията за необвързан достъп до абонатната линия, сключени към октомври 2007 г., а не наложените от КРС с Решение № 1459 от 11 юли 2006 г. максимални граници на цените за самостоятелен необвързан достъп до абонатната линия

Източник: Работен документ на Комисията, придружаващ Доклада за напредъка на единния европейски пазар на електронни съобщения през 2008 г. (14th Report)

Фигура 21

Видно от сравненията, разходите при ползване както на самостоятелен, така и на съвместен достъп до абоната към октомври 2007 г. в България са над средноевропейските. Следва да се отбележи обаче, че към момента на извършване на анализа тези разходи за намалели съответно до 10.05 евро (с 30%) за самостоятелен и до 4,83 евро за съвместен достъп (с 56%), което пренарежда България сред държавите-членки: при отчитане и на двата показателя равнището им е около средните за ЕС.

5.3. Цени и ценова политика по отношение на предоставянето на широколентов достъп на едро

Съгласно наложените по реда на ЗД (отм.) задължения на „БТК“ АД, предприятието следва да определя цените за специфичен/битстрийм достъп при спазване на принципите на прозрачност и разходоориентираност. Детайлно описание на действащите към момента специфични задължения на „БТК“ АД е представено в Раздел VIII от настоящия документ.

Тъй като за периода, относим към настоящия анализ, на практика широколентов достъп на едро не е предоставян от „БТК“ АД, за пълнота на анализа са представени цените за специфичен/битстрийм достъп, валидни от началото на 2008 г. въз основа на сключени договори за предоставяне на услугата. Следва да се отбележи, че към момента е налице реално ползване на услугата от конкурентните предприятия, което е видно и от представените от „БТК“ АД резултати от Системата за първото полугодие на 2008 г.

Услугата предоставяне на специфичен/битстрийм достъп не фигурира първоначално в Приложение № 1.1 – „Списък на услугите“ от Системата, одобрена с решение 1049/15.04.2004 г. на КРС. Подобни услуги бяха включени в Системата при изменението през 2008 г.²⁰ в три разновидности: организиране на физическа свързаност в точка на присъствие, инсталация и месечен абонамент за абонатна линия.

След приключване на съдебните спорове по въпроса за обхвата на задължението за предоставяне на специфичен/битстрийм достъп²¹, „БТК“ АД представи условия и цени за

²⁰ Решение на КРС № 158/28.02.2008 г., с което КРС одобрява измененията в Системата и изиска от „БТК“ АД резултатите по одобрената система за 2006 г. и 2007 г.

²¹ С Решение № 7688 от 10.07.2006 г. и № 7653 от 10.07.2006 г. на ВАС съдът окончателно постанови, че специфичният достъп по смисъла на ЗД (отм.) включва като понятие и предоставянето на битстрийм достъп.

предоставяне на специфичен/битстрийм достъп²² за реализиране на услугата на първо ниво, съгласно Общата позиция на Групата на европейските регулатори (ERG)²³. Тъй като отправеното от „Орбител“ ЕАД искане за специфичен/битстрийм достъп, съгласувано с „БТК“ АД, беше актуализирано, с Решение на КРС № 628/25.04.2007 г. регулаторът задължи „БТК“ АД да представи калкулациите за определените цени и разходооправдателни документи, доказващи извършените разходи²⁴, включени в калкулациите, както и подробна информация за начина на формиране на цените на абонатите на дружеството за предоставяне на услугата. Вследствие на актуализираните искания за предоставяне на специфичен/битстрийм достъп и във връзка с Решение на КРС № 628/25.04.2007 г., с писмо вх. № 04-04-106/18.06.2007 г. „БТК“ АД представи данни за възможностите за реализиране на специфичен/битстрийм достъп за трите нива, съгласно Общата позиция на ERG. Към схемите за реализиране на достъпа не бяха представени разходни калкулации за всяко от нивата.

След анализ на направеното от „БТК“ АД предложение за съответствие с нормативните изисквания КРС наложи ограничения на някои цени с цел създаване на по-благоприятни условия за конкурентите.

Наложените с Решение на КРС № 1358/15.11.2007 г. ограничения се отнасят за следните услуги (Таблица 11).

Услуга	Наложено ограничение
Еднократно откриване на порт	до 116 лв.
Техническо проучване и откриване на абонатна линия	до 32 лв.
Месечен абонамент за агрегиращ МАН порт 1000 Mbps	до 130 лв.
Месечен абонамент за VLAN	до 60 лв.
Закриване на линия	до 25 лв.

Източник: КРС

Таблица 11

Въз основа на предложението на „БТК“ АД и в резултат на постановеното с решението на КРС, в края на 2007 г. беше сключен първият договор за специфичен/битстрийм достъп между „БТК“ АД и „БТК Мобайл“ ЕООД, а през януари 2008 г. и с „Орбител“ ЕАД, което може да се приеме като първа стъпка за развитие на конкуренцията.

С промяна на услугите на пазара на дребно²⁵ „БТК“ АД предложи съответната промяна и за услугата на едро – промени характеристиките за услугата за специфичен/битстрийм достъп до абонатната линия като редуцира цените за месечен абонамент за линия. Към юли 2008 г. бяха сключени договори при условията на променените клиентски профили и цени. Цените съгласно действащите към септември 2008 г. договори са посочени в таблицата по-долу:

²² Писмо на „БТК“ АД с вх. № 04-04-332/18.12.2006 г.

²³ Обща позиция на ERG (the European Regulators Group) от 02.04.2004 г. – ERG (03) 33rev1, Bitstream Access ERG Common Position – Adopted on 2nd April 2004

²⁴ С Решение на КРС № 1579/27.07.2006 г. бяха изискани от „БТК“ АД описание на услугите за специфичен достъп, цени и документи по ценообразуването.

²⁵ „БТК“ АД промени вариантите на клиентските профили, при които предоставя услугата „БТК ADSL”.

		Цена в лева, без ДДС
1. Първоначални цени		
<i>1.1 Създаване (инициализация) на услугата</i>		
	Техническо проучване на подадено заявление за ADSL PoP	5 000 за цялата страна/100 за един брой
	Техническо проучване на подадено заявление за ADSL PoP извън рамките на MAN мрежа	390,00
<i>1.2 Цена за свързване</i>		
	Еднократно откриване на DSLAM порт	116,00
	Техническо проучване и откриване на абонатна линия	18,00
	Откриване на агрегиращ MAN порт	53,00
	Дефиниране и конфигуриране на VLAN	106,00
	Дефиниране и конфигуриране на VLAN за всички профили на един MAN	333,00
2. Месечни цени		
<i>2.1 Месечен абонамент за специфичен достъп до абонатна линия, според профила на крайния клиентски трафик:</i>		
	ADSL 6144-A (1:50 коефициент на споделяне)	5,75
	ADSL 12288-A (1:50 коефициент на споделяне)	9,05
	ADSL 6144-B (1:20 коефициент на споделяне)	13,42
	ADSL 12288-B (1:20 коефициент на споделяне)	18,18
<i>2.2 Месечен абонамент за агрегиращ MAN порт</i>		
	10/100 Mbps порт	81,00
	1000 Mbps порт	130,00
<i>2.3 Месечен абонамент за VLAN</i>		
		60,00
<i>2.4 Месечен абонамент за специфичен достъп до абонатна линия, в ADSL възел извън MAN мрежа, според профила на крайния клиентски трафик:</i>		
	ADSL 512-A (1:50 коефициент на споделяне)	11,54
	ADSL 1024-A (1:20 коефициент на споделяне)	15,40
3. Други цени		
	Прекратяване на услугата за абонатна линия	10,00
	Промяна на профила на крайния клиентски трафик	30,00

Източник: КРС

Таблица 12

Към момента на извършване на анализа са сключени 8 договора за специфичен/битстрийм достъп между „БТК“ АД и следните предприятия: „Орбител“ ЕАД, „Спектър Нет“ АД, „БТК Мобайл“ ЕООД, „Еволинк“ ООД, „Некском България“ ЕАД, „Нет Ис Сат“ ООД, „Нет1“ ЕООД и „Вестител БГ“ АД.

Въпреки промяната в цените на едро за месечен абонамент за линия, „БТК“ АД не съобрази промяната при услугата на дребно с еднократните цени за организиране на физическата свързаност, чрез която се осъществява специфичен/битстрийм достъп. В рамките на по-малко от шест месеца след сключване на първите договори конкурентните предприятия оценяват тази промяна на цените на дребно като отразила се неблагоприятно върху тяхната дейност.

С писма от 30 и 31.10.2008 г. „БТК“ АД е изпратило предложения за изменение на сключените договори за специфичен/битстрийм достъп до „Орбител“ ЕАД, „Спектър Нет“ АД, БТК Мобайл“ ЕООД, „Еволинк“ ООД, „Некском България“ ЕАД, „Нет Ис Сат“ ООД, „Нет1“ ЕООД. Предложенията са с копие до КРС. С допълнителните изменения се предлага на предприятията, сключили договори за специфичен/битстрийм достъп с „БТК“ АД намаление на

цените за ADSL 6144-A клиентски профил (1:50 коефициент на споделяне) от 5,75 на 4,75 лв. без ДДС, на ADSL 12288-A клиентски профил (1:50 коефициент на споделяне) от 9,05 на 8,05 лв. без ДДС и се премахва дължимата такса от 10 лв. за „прекръстване на услугата за абонатна линия”.

В края на ноември 2008 г. „БТК” АД е изпратило нови предложения за изменение на сключените договори за специфичен/битстрийм достъп до по-горе изброените предприятия с копие до КРС. С тези допълнителни изменения „БТК” АД предлага намаление на цената за „проучване и откриване на абонатна линия” от 18 на 10 лв. без ДДС, както и цената за „еднократно активиране на DSLAM порт” от 116 на 100 лв. без ДДС.

Следва да се отбележи, че в рамките на анализа не е възможно да се направи сравнение на цените за битстрийм достъп в държавите-членки на ЕС и България, тъй като предлаганите крайни клиентски профили в различните страни силно варират.

6. Заключение

Въпреки привидната конкуренция на платформи на пазара на ширококолов достъп на дребно, може да се постави под въпрос доколко положението на пазара на дребно е стабилно и развитието му върви в правилна посока. Въпреки увеличението в проникването на ширококоловите услуги сред потребителите, голяма част от мрежите за достъп (в частност LAN мрежите, потребители на които са 57,42% от абонатите на ширококолов достъп на дребно към края на 2007 г.) в България са изградени въздушно. Следва да се отчита обстоятелството, че мрежите, изградени въздушно предполагат по-ниско или непостоянно качество на предоставяната услуга, тъй като мрежата за достъп се влияе от атмосферните условия. Съществува и пряка опасност за свързаните към мрежата устройства на крайните потребители.

Важно е да се отбележи и, че съгласно разпоредбата на чл. 286, ал. 1 от ЗЕС кабелните електронни съобщителни мрежи се изграждат подземно. Изключение се допуска с разпоредбата на чл. 286, ал. 2, съгласно която кабелни електронни съобщителни мрежи могат да се изграждат въздушно само извън границите на урбанизираните територии и в урбанизирани територии с население до 10 000 жители и/или с ниско жилищно застрояване. С оглед посоченото може да се направи обоснованото заключение, че част от мрежите, чрез които се осигурява ширококолов достъп на дребно са изградени в нарушение на нормативната уредба и регулатора, предвид въвеждането на разпоредбата на чл. 286, ал. 4 от ЗЕС (ЗИД на ЗЕС, обн. ДВ., бр. 17 от 2009 г), следва да предприеме съответните действия с оглед преустановяването на осъществяване на електронни съобщения в противоречие с нормативната уредба.

Предвид изложеното, при преценката относно стабилността на конкуренцията на пазара на дребно на ширококолов достъп, следва да се отчита и контрола, който КРС ще осъществява по отношение на изпълнението на разпоредбата на чл. 286, ал. 1 от ЗЕС. Съществува вероятност немалък брой от доставчиците на ширококолов достъп, притежаващи въздушно изградени мрежи, да се оттеглят от пазара, ако пред тях бъде поставено условие да премахнат въздушно изградената си инфраструктура и да изградят мрежата си подземно – дейност, свързана със значителни инвестиции. Евентуалното излизане на доставчици от пазара на дребно неминуемо ще окаже влияние върху броя потребители на ширококолов достъп, част от които биха били изправени пред възможността или да се насочат към оферта на друг доставчик на ширококолов достъп, или да се откажат от услугата въобще.

С цел насърчаване на ефективната конкуренция и стабилното развитие на пазара на ширококолов достъп на дребно, КРС е на мнение, че първо трябва да бъдат осигурени нужните условия на ниво пазар на едро, с които да се гарантира възможността за безпрепятствено навлизане на нови участници на пазара на ширококолов достъп на дребно. КРС е на мнение, че с адекватни мерки на ниво пазар на едро могат да бъдат създадени условия и за преодоляване на практиката на въздушното изграждане на мрежите на доставчиците. С оглед постигане на този резултат е необходимо да бъдат създадени условия за безпроблемно достигане до крайните потребители чрез закупуването на услуги на едро.